UDK: 659.2:004.62
Predstavitev

Z AJPES in pravo informacijo do dobrih odločitev

mag. Mojca Kunšek*

1. Poslanstvo je učinkovito zagotavljanje transparentnosti

Poslanstvo AJPES je zbirati podatke o poslovnih subjektih in njihovem poslovanju na uporabniku prijazen način ter jih čim bolj učinkovito ponuditi zainteresirani javnosti, s ciljem **zagotavljanja transparentnosti poslovnega okolja** in ob nenehni skrbi za povečevanje zadovoljstva uporabnikov. Prav tako je pomemben strateški cilj spodbujati elektronsko izmenjavo podatkov in informacij ter uporabnikom nuditi spletne rešitve, ki jim skrajšajo čas in stroške tako poročanja kot tudi pridobivanja informacij.

Pri izvajanju poslanstva se AJPES srečuje z različnimi vrstami podatkov in evidenc, ki so namenjene tako poslovni javnosti kot tudi posameznikom. Podatke AJPES uporabljajo tako organi javnega sektorja kot tudi gospodarstvo in posamezniki, njihova **uporaba pa lahko bistveno zmanjša poslovna in osebna tveganja pri različnih življenjskih korakih**. Čeprav je temeljno poslanstvo zagotavljanje transparentnosti in **večje pravne varnosti**, pa pomemben segment predstavlja ravno informiranje širše javnosti, da lahko do zanesljivih informacij dostopa enostavno, prijazno in predvsem ob pravem času.

* Direktorica Agencije za javnopravne evidence in storitve (AJPES).

2. Mozaik aktivnosti in deležnikov AJPES

AJPES izvaja vrsto aktivnosti, ki so v pretežni meri javne storitve, približno 10 odstotkov vseh storitev in prihodkov pa predstavljajo tržne storitve.

Javne storitve:

- naloge točk VEM, vodenje Poslovnega registra Slovenije in drugih registrov ter uradne objave podatkov;
- zbiranje, objavljanje in posredovanje letnih in drugih poročil;
- statistična raziskovanja in zbiranja podatkov.

Tržne storitve:

- bonitetne in druge tržne storitve;
- izvajanje obveznega in prostovoljnega pobota.

Resorno ministrstvo AJPES je Ministrstvo za finance, ki tudi presoja izpolnjevanje meril za ugotavljanje uspešnosti njegovega delovanja. Pri opravljanju svojih javnih storitev sodeluje AJPES s številnimi resorno pristojnimi ministrstvi in drugimi državnimi organi, posredno pa tudi z različnimi strokovnimi združenji. Pri tem omogoča posamične vpoglede vsem registriranim uporabnikom spletnih strani brezplačno, več kot 46 državnim organom zagotavlja baze podatkov brezplačno, podatki za ponovno rabo javnih informacij za pridobitne namene pa so za vse vlagatelje plačljivi.

V preglednici je razvidna vrsta dostopa, pri čemer so vpogledi v javne zbirke podatkov brezplačni, prav tako preseki podatkov na spletnih straneh, uporaba teh spletnih servisov za ponovno uporabo (PU) podatkov pa je plačljiva v skladu s tarifo nadomestil (glej tabelo 1).

Tabela 1: Pregled nalog izvajanja javnih storitev AJPES in vrsta dostopa

Zap. št.	Naloga	Zakon	Pristojni organ / ministrstvo	Dostop do javnih podatkov
1	opravljanje nalog točk VEM	ZSReg	Ministrstvo za javno upravo (MJU)	preko PRS
2	vodenje Poslovnega registra Slovenije	ZGD-1, ZPRS-1, ZSReg, ZFPPIPP, ZSocP	Ministrstvo za gospodarski razvoj in tehnologijo (MGRT), Ministrstvo za pravosodje (MP)	vpogled, XML datoteka (četrtletno), spletni servis PU
	eObjave podatkov in dokumentov (v poslovni in sodni register, po ZGD-1, po ZFZ, postopki zaradi insolventnosti)		Vrhovno sodišče Republike Slovenije (VS RS)	vpogled

Zap. št.	Naloga	Zakon	Pristojni organ / ministrstvo	Dostop do javnih podatkov
3	register neposestnih zastavnih pravic in zarubljenih premičnin	ZIZ, ZDavP-2, SPZ	Ministrstvo za pravosodje (MP)	vpogled, spletni servis PU (motorna vozila)
4	register transakcijskih računov	ZPlaSS	Ministrstvo za finance (MF), Banka Slovenije (BS)	vpogled
5	register menic, protestiranih zaradi neplačila	ZPreZP-1	MP	vpogled
	register zavezancev za informacije javnega značaja	ZDIJZ	MJU	vpogled, XML datoteka (dnevno)
	vpisnik prostovoljskih organizacij, zbiranje in javna objava poročil o prostovoljstvu	ZProst	MJU	vpogled
	seznam posameznikov, ki opravljajo osebno dopolnilno delo	ZPDZC-1	Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti (MDDSZ)	vpogled
	register fizičnih oseb, ki opravljajo dejavnost proizvodnje električne energije	EZ-1	Ministrstvo za infrastrukturo (MzI)	vpogled

Zap. št.	Naloga	Zakon	Pristojni organ / ministrstvo	Dostop do javnih podatkov
6[1]	zbiranje in javna objava letnih poročil družb in podjetnikov	ZGD-1, ZR, ZJF, ZPoIS	MGRT	vpogled 4 leta
	zbiranje podatkov za izdelavo premoženjskih bilanc države in občin		Ministrstvo za finance (MF)	vpogled 4 leta
	zbiranje in javna objava letnih poročil proračunskih uporabnikov ter zbiranje in zagotavljanje javnosti letnih poročil nepridobitnih organizacij – pravnih oseb zasebnega prava		Ministrstvo za gospodarski razvoj in tehnologijo (MGRT)	vpogled 4 leta
	zbiranje in javna objava letnih poročil društev	ZDru-1	Ministrstvo za notranje zadeve (MNZ)	vpogled 4 leta
	zbiranje in javna objava letnih poročil zadrug	ZZad	Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano (MKGP)	vpogled 4 leta
	zbiranje in objava poročil o volilnih in referendumskih kampanjah	ZVRK	Računsko sodišče	vpogled
7	zbiranje podatkov o plačah in številu zaposlenih v javnem sektorju	ZSPJS	MJU	portal NIO
8	zbiranje podatkov za statistična raziskovanja	ZDSta,	Statistični urad RS (SURS)	objava poročil (plače v zasebnem sektorju, neporavnane obveznosti, prejemki in izdatki)

Čeprav so zbiranje podatkov, njihova obdelava in objava ene izmed najstarejših aktivnosti AJPES, pa predstavlja osrednjo stično točko vseh aktivnosti vo-

[1] V vseh primerih zbiranja in obdelave letnih poročil je AJPES ob opustitvi predložitve tudi prvostopenjski prekrškovni organ.

denje **Poslovnega registra Slovenije (PRS)**, ki je osrednja javna baza podatkov o vseh poslovnih subjektih s sedežem na območju Slovenije, podružnicah in drugih delih poslovnih subjektov, fizičnih osebah, ki opravljajo registrirano dejavnost, ter o podružnicah tujih poslovnih subjektov, ki opravljajo dejavnost na območju Slovenije. Gospodarske družbe in druge poslovne subjekte, ki so predmet vpisa v sodni register, AJPES vpiše v poslovni register neposredno po pozitivni odločitvi registrskega sodišča o vpisu v sodni register, ki je del poslovnega registra. Postopki vpisov v sodni register potekajo prek sistema e-VEM. Sodni register predstavlja namreč 38,2 odstotka poslovnega registra.

Pomembna dejavnost AJPES je tudi izvajanje registracijskih postopkov na svojih 12 točkah **VEM** v okviru sistema VEM v Sloveniji, kjer izvede letno več kot 80 odstotkov registracij gospodarskih družb in več kot 54 odstotkov registracij samostojnih podjetnikov oziroma izvede na svojih VEM točkah približno 1.350 registracijskih postopkov letno, kar je najmanj **dvakrat toliko** kot naslednje točke VEM z enakimi pooblastili.

Strateški cilj AJPES je pospeševanje elektronske izmenjave podatkov, kar spodbuja tako z dostopi preko spletnih servisov in s kvalificiranim digitalnim potrdilom, to pa dokazuje podatek, da je več kot **81 odstotkov letnih poročil oddanih popolnoma brezpapirno**.

Pomemben napredek je AJPES skupaj z MJU in SURS dosegel na področju **zmanjševanja administrativnih bremen** z enotnim zajemom podatkov o plačah v javnem sektorju, kjer ni več dvojnega poročanja, v letu 2017 pa bo razvil register nastanitvenih enot, ki bo ponudnikom nastanitev namesto dosedanje prijave štirim institucijam omogočal le **enkratno oddajo podatkov**.

Na področju mednarodnega delovanja AJPES kot član Evropskega poslovnega registra (EBR) omogoča dostop do podatkov o več kot 22 milijonih evropskih poslovnih subjektov, kot pooblaščenec Republike Slovenije pa bo v letu 2017 izvedel projekt **povezovanja poslovnih registrov Evropske unije** Business Registers Interconnection System (BRIS) v slovenskem prostoru. Na podlagi vložitve akreditacije v okviru sistema globalnega identifikatorja pravnih oseb (GLEIS – *Global Legal Entity Identifier System*) AJPES pričakuje, da bo v prvi polovici leta 2017 pridobil status lokalne operativne enote (LOU – *Local Operated Unit*) in zainteresiranim pravnim osebam začel dodeljevati globalne identifikatorje (**LEI** – Legal Entity Identifier), ki ga potrebujejo vse **finančne organizacije, ki vstopajo v mednarodni finančni prostor**.

Kot nadgradnjo obstoječih podatkov nudi AJPES tudi tržne storitve, ki so povsem ločena dejavnost AJPES in namenjene poslovni javnosti (glej tabelo 2).

Tabela 2: Preglednica storitev za zmanjševanje poslovnih tveganj gospodarskih subjektov

Storitev	Opis	Namen
Bonitetne ocene eS.BON, S.BON	ocena verjetnosti neplačila in podlaga za prijavo na razpise (spletna različica in pisna informacija)	zmanjšanje poslovnih tveganj
Fi=PO	dnevno osveženi podatki o poslovnem subjektu	analitično orodje
ePobot[2]	poravnavanje obveznosti v večstranskem pobotu	uravnavanje likvidnosti
eOpomnik	dnevno prejemanje obvestil o spremembah vpisov poslovnih partnerjev v registrih	takojšnja možnost ukrepanja
eEBR	dostop do podatkov o 22 milijonih poslovnih subjektov v sistemu EBR	zmanjšanje poslovnih tveganj
proFI=PO	spletni servis	podatki za prevzem podatkov o poslovnih partnerjih v uporabnikov informacijski sistem

Uporabniku prijazen dostop do podatkov in storitev potrjujejo tudi odzivi uporabnikov

AJPES omogoča **stalen vpogled** v podatke in informacije 24/7/365 tako z vpogledi preko spletnega portala kot s pomočjo spletnih servisov, ki omogočajo preprosto in hitro sistemsko rešitev, prilagojeno potrebam uporabnikov po naboru podatkov in časovnim zahtevam za njihovo osveževanje.

V skladu z zakonskimi določili AJPES vsako leto izvede tudi anketo o zadovoljstvu uporabnikov svojih storitev, ki so za leto 2015 ocenili storitve AJPES s še višjo oceno kot doslej – z oceno 4,5. Predloge uporabnikov AJPES v skladu z zahtevami standarda vodenja kakovosti ISO 9001 in izvajanja stalnih izboljšav prouči in glede na možnosti implementira.

[2] Presežek prihodkov nad odhodki iz naslova obveznega pobota je prihodek državnega proračuna.

Za podporo uporabi naprednih komunikacijskih naprav pa je AJPES v teh dneh zagnal prenovljeno spletno stran, katere značilnosti bo uporabnikom ustrezno predstavil na različnih dogodkih in predstavitvah.

3. Zaključne ugotovitve

Pomembno je, da AJPES zagotavlja transparentnost in omogoča uporabnikom čim bolj prijazen dostop. Izkušnje pa so pokazale, da ključni dejavnik pri zagotavljanja zadovoljstva uporabnikov ni le informacijska rešitev ali celo cena, temveč predvsem **dobra informiranost** potencialnih in obstoječih uporabnikov o tem **kje, kako in kakšen podatek na čim bolj preprost način pridobiti ter čemu ta služi oziroma kako mu njegova uporaba lahko zmanjša življenjska tveganja**.

V ta namen AJPES dnevno seznanja uporabnike s spremembami, tako z objavami na spletnih straneh, z rokovniki statističnih in drugih objav, z elektronskim mesečnikom Informator, z aktualnimi objavami na družbenih omrežjih ter z vrsto predstavitev na dogodkih in z informativnimi in strokovnimi članki v medijih. Ključ do zadovoljne stranke je namreč tudi v **družbeno odgovornem ravnanju** t.j. dobri informiranosti vseh deležnikov – zaposlenih, države, gospodarstva in državljanov oziroma v **izpolnjevanju ustavne pravice državljanov – pravice vedeti**.